

Чернівецького факультету Національного університету «Одеська юридична академія». 2018. № 1. С. 140-153.

3. Корабель М. Г. Шейко К. В. Криміналістична габітоскопія: техніка, що допомагає у розслідуванні воєнних злочинів російської федерації. Юридичний науковий електронний журнал. 2022. № 10. С. 621-624. http://lsej.org.ua/10_2022/157.pdf

УДК 343.3.344

Ленда О. В.

*ад'юнкт кафедри кримінального права
Національної академії внутрішніх справ*

ВІК КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У СТ. 407 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

Як зазначено в ч. 1 ст. 18 Кримінального кодексу України (далі – КК), суб'єктом кримінального правопорушення є фізична осудна особа, яка вчинила кримінальне правопорушення у віці, з якого відповідно до КК може наставати кримінальна відповідальність [1]. Спеціальним суб'єктом кримінального правопорушення, згідно з положеннями ч. 2 ст. 18 КК, є фізична осудна особа, яка вчинила у віці, з якого може наставати кримінальна відповідальність, кримінальне правопорушення, суб'єктом якого може бути лише певна особа [1]. Відповідно до положень ч. 2 ст. 401 КК, суб'єктами у статтях Розділу ХІХ Особливої частини КК «Кримінальні правопорушення проти встановленого порядку несення військової служби (військові кримінальні правопорушення)» є військовослужбовці Збройних Сил України, Служби безпеки України, Державної прикордонної служби України, Національної гвардії України та інших військових формувань, утворених відповідно до законів України, Державної спеціальної служби транспорту, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, а також інші особи, визначені законом [1]. З викладеного випливає висновок, що суб'єктом кримінального правопорушення, передбаченого ст. 407 КК, може бути лише спеціальний суб'єкт – військовослужбовець.

Положення ст. 22 КК «Вік кримінальної відповідальності» не повною мірою розповсюджуються на кримінальні правопорушення проти встановленого порядку несення військової служби (військові кримінальні правопорушення) (далі – військові кримінальні правопорушення), адже необхідно враховувати вік, з якого можливий призов чи зарахування осіб на військову службу. Як випливає зі змісту положень ч. 1 ст. 15 Закону України «Про загальний військовий обов'язок і військову службу», на строкову військову службу призиваються придатні для цього за станом здоров'я громадяни України чоловічої статі, яким до дня відправлення у військові частини виповнилося 18 років [2]. Відповідно, 18 років – це вік кримінальної відповідальності за ч. 1 ст. 407 КК, суб'єктом якої визнаються лише військовослужбовці строкової служби.

Відповідно до ч. 9 ст. 1 вказаного закону, військовослужбовці – це особи, які проходять військову службу. Видами військової служби (абз. 6 ст. 2 Закону України «Про загальний військовий обов’язок і військову службу») є, в тому числі, військова служба (навчання) курсантів вищих військових навчальних закладів, а також вищих навчальних закладів, які мають у своєму складі військові інститути, факультети військової підготовки, кафедри військової підготовки, відділення військової підготовки. Згідно з абз. 3 ч. 1 ст. 20 зазначеного вище закону, на військову службу за контрактом приймаються громадяни, які пройшли професійно-психологічний відбір і відповідають установленим вимогам проходження військової служби, у тому числі ті, яким 17 років виповнюється в рік початку військової служби та не мають військових звань офіцерського складу, а також військовослужбовці, резервісти, військовозобов’язані, які не мають військових звань офіцерського складу, громадяни призовного віку, особи, які здобули вищу освіту за ступенем не нижче бакалавра, віком від 20 до 30 років та які завершили курс військової підготовки офіцерського складу у вищому військовому навчальному закладі або військовому навчальному підрозділі закладу вищої освіти [2].

Але вік курсантів вищих військових навчальних закладів, а також вищих навчальних закладів, які мають у своєму складі військові інститути, факультети військової підготовки, кафедри військової підготовки, відділення військової підготовки може становити навіть 16 років, якщо 17 років їм виповнюється у рік зарахування до навчального закладу. Вказана обставина не повинна виключати відповідальності, а, навпаки, повинна визнаватися такою, що пом’якшує покарання [3, с. 87-88].

Отже, 17 років – це вік кримінальної відповідальності за ч. 2 ст. 407 КК, суб’єктом якої визнаються будь-які військовослужбовці, окрім військовослужбовців строкової служби. В ч. 3-5 ст. 407 КК, де суб’єктом зазначений військовослужбовець будь-яких видів військової служби, вік кримінальної відповідальності також починається з 17 років.

З наведеного випливає висновок, що вік військовослужбовців для складу аналізованого кримінального правопорушення має опосередковане значення. Кримінальній відповідальності підлягають особи, які на момент вчинення самовільного залишення військової частини або місця служби за ч. 1 ст. 407 КК досягли 18 років, за ч. 2–5 ст. 407 КК – 17 років. Тобто, мова йде про той вік, з досягненням якого особа може бути призованою чи зарахованою на той чи інший вид військової служби. Отже, військовослужбовці будь-яких категорій мають необхідну вікову ознаку, в разі вчинення ними діяння, передбаченого ст. 407 КК, визнаються суб’єктами кримінального правопорушення.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
2. Закон України «Про загальний військовий обов’язок і військову службу» № 2232-ХІІ від 25.03.1992 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2232-12#Text>

3. Хавронюк М.І., Дячук С.І., Мельник М.І. Військові злочини: Коментар законодавства. Київ: А.С.К., 2003. 272 с.

УДК 343

Лис А. М.

*заступник завідувача відділу криміналістичних
видів досліджень Тернопільського науково-дослідного
експертно-криміналістичного центру МВС України*

Грабовська В. В.

*судовий експерт сектору досліджень у сфері інформаційних
технологій Тернопільського науково-дослідного
експертно-криміналістичного центру МВС України*

ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ ТА НАУКОВИХ МЕТОДІВ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ПРИЙНЯТТЯ ПРОПОЗИЦІЇ, ОБІЦЯНКИ АБО ОДЕРЖАННЯ НЕПРАВОМІРНОЇ ВИГОДИ СЛУЖБОВОЮ ОСОБОЮ

Відповідно до Основного Закону України: «органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України» [1, ст. 19]. Проте мають місце непоодинокі випадки кримінальних правопорушень корупційної спрямованості у сфері службової діяльності.

Погоджуємось з С. В. Олійником, який констатує, що прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою порушує діяльність державного апарату, породжує недовіру населення до органів державної влади, створює враження відсутності боротьби із кримінальною протиправністю, завдає значної шкоди престижу держави на міжнародному рівні тощо [5, с. 1].

Статтею 368 КК України передбачено протиправне діяння, а саме прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою, обов'язковими ознаками складу цього злочину є: 1) предмет – власне неправомірна вигода; 2) діяння, вчинене щодо предмета (прийняття пропозиції, обіцянки; одержання чи прохання надати неправомірну вигоду для себе чи для третьої особи; 3) суб'єкт – спеціальний (службова особа); 4) мета особи, що приймає таку пропозицію – одержання неправомірної вигоди для себе чи третьої особи; 5) мета особи, що пропонує отримання неправомірної вигоди – вчинення або невчинення дії службовою особою з використання наданої їй влади або службового становища в інтересах його самого або третьої особи [2].

Під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій можуть бути використані заздалегідь ідентифіковані (помічені) або несправжні (імітаційні) засоби, що використовують у процесі доказування у вигляді первинних засобів чи знарядь вчинення злочину [3, ч. 1 ст. 273]. При цьому, для